

คุณลักษณะของบริษักับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

จันทนา ธนสารบริสุทธิ์*

ดร.มนวิกา ผดุงสิทธิ**

บทคัดย่อ

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันยังไม่มีข้อบังคับหรือแนวทางที่ชัดเจนจากหน่วยงานกำกับดูแล รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการเปิดเผยข้อมูลบางเรื่องซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวของประเทศต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างกันทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณของการเปิดเผยข้อมูล งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวกับคุณลักษณะของบริษัท ได้แก่ ขนาดของบริษัท ประสิทธิภาพทางการเงิน ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างทุน โครงสร้างความเป็นเจ้าของ และอายุของกิจการ รวมทั้งตัวแปรควบคุม คือ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ในปี พ.ศ. 2555 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จำนวน 81 บริษัท

* ผู้จัดการฝ่ายบัญชี บริษัท เมืองโบราณ จำกัด

** รองศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลการสรุปข้อมูลเบื้องต้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ส่วนใหญ่ยังไม่มี การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวมในระดับต่ำ และจากการวิเคราะห์ทางสถิติสรุปได้ว่า คุณลักษณะ ของบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ มีเพียง 3 ลักษณะ ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม และขนาดของบริษัท นั่นคือ บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม อันได้แก่ อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ มีแนวโน้ม ที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น และบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม คุณลักษณะของบริษัท

ABSTRACT

There are currently no regulatory requirements or clear guidance on social and environmental disclosures from regulators. Besides, some informative disclosures may lead to competitive disadvantage. There are some differences in terms of quality and quantity of social and environmental information reported by entities from various countries. This study aims to investigate the extent of social and environmental disclosure of MAI listed companies and examine if the level of disclosure is influenced by firm characteristics — firm size, industry type, profitability, leverage, ownership structure and listing age. Auditor size is included as a control variable. The data used in the analysis are collected from the Annual Registration Statement (Form 56-1) of 8 MAI listed companies at the end of the year 2012.

The descriptive statistics show that a level of social and environmental disclosure of sampled firms on average is quite low. The findings provide evidence of a positive association between voluntary social and environmental disclosure level and the variables such as industry type and firm size. That is, firms in energy & utilities and petrochemicals & chemicals sectors are more likely to provide more disclosure because these sectors may have greater environmental impacts on the society than other sectors. Larger firms tend to disclose more social and environmental information than smaller firms.

Keywords: Voluntary Disclosure, Social and Environmental Disclosure, Firm Characteristics

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในปัจจุบันถือว่าอยู่ในขั้นที่น่าเป็นห่วง เพราะมีการกล่าวอ้างว่าประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เช่น ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น แต่ความก้าวหน้าดังกล่าวเปรียบเสมือนกับดาบสองคม เพราะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อ

สิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาวะมลพิษ จากการลงสำรวจพื้นที่ ในปี พ.ศ. 2556 ของกรมควบคุมมลพิษพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยสะสมทั้งประเทศมีจำนวนสูงถึง 19.9 ล้านตัน ซึ่งเท่ากับการนำตึกไบฮอก 2 จำนวน 103 ตึกมาเรียงต่อกัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2557) การจัดการกับซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเป็นปัญหาใหญ่

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีทำให้คนทั้งของเก่าเพื่อเปลี่ยนมาซื้อของใหม่มากขึ้น ผู้ขายสินค้าประเภทเทคโนโลยีส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบการเก็บหรือเรียกคืนผลิตภัณฑ์เดิม ซากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจึงกลายเป็นของเสียอันตรายจากชุมชน

การกำจัดขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้องทำให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยสะสมตกค้างเพิ่มขึ้นสูง โรงงานบางแห่งลักลอบทิ้งกากของเสียในหลายพื้นที่ กิจกรรมบางแห่งทิ้งของเสียอันตรายปะปนไปกับมูลฝอยชุมชน กรมควบคุมมลพิษ (2557) รายงานว่า ในปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 23 ของแม่น้ำและแหล่งน้ำสำคัญอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและโรงงานอุตสาหกรรม แต่ระบบบำบัดน้ำเสียไม่สามารถรองรับการเติบโตดังกล่าวได้นอกจากนี้ ร้อยละ 36 และร้อยละ 13 ของน้ำทะเลชายฝั่งอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก ตามลำดับเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการระบายน้ำเสียและของเสียจากชุมชน เกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและอุตสาหกรรม

การแข่งขันทางธุรกิจที่มุ่งหวังแสวงหากำไรสูงสุด ทำให้เกิดการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมโดยที่กิจการบางแห่งแสวงหากำไรสูงสุดด้วยการลดค่าใช้จ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบเชิงลบที่มีต่อสภาพแวดล้อมในระยะยาว หวังเพียงสร้างผลประโยชน์และความมั่งคั่งให้กับผู้ถือหุ้นในระยะสั้นเท่านั้น เช่น การไม่จัดให้มีกลไกในการกำจัดน้ำเสีย เป็นต้น เห็นได้จากการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษ (2557) ที่พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามมาตรฐานมีเพียงประมาณร้อยละ 40 เท่านั้น การดำเนินงานโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดปัญหามลพิษธรรมชาติไปทั่วโลก เช่น การเกิดแผ่นดินไหวที่สาธารณรัฐ

เฮติในปี พ.ศ. 2553 ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 200,000 คน การเกิดภัยแล้งที่สหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2555 ที่กินบริเวณกว้างคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 55 ของ 48 รัฐเนื่องจากอุณหภูมิที่สูงผิดปกติและการเกิดไฟไหม้ป่าในหลายรัฐ ซึ่งเป็นการวางที่ขยายวงกว้างที่สุดในรอบ 56 ปี หรือการเกิดมรสุมธรรมชาติจากพายุเฮอริเคนแซนดี้ที่ได้พัดถล่มหลายประเทศ ซึ่งตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันออกของประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นพายุที่สร้างความเสียหายหนักที่สุด จากพายุเฮอริเคนแคทรีนาที่พัดถล่มสหรัฐอเมริกาเมื่อปี พ.ศ. 2548¹ แม้แต่ประเทศไทยเองก็ต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมภัยในปี พ.ศ. 2554 ทำให้พื้นดินกว่า 160 ล้านไร่ได้รับความเสียหาย และราษฎรได้รับความเดือดร้อนมากกว่า 4 ล้านครัวเรือน เป็นต้น

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมามีทำให้ประเทศต่าง ๆ เป็นความสำคัญของสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริม สนับสนุน สร้างแนวทาง ข้อตกลงร่วมกันในการดูแลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมโลก หรือ World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มบริษัทธุรกิจอุตสาหกรรมชั้นนำระหว่างประเทศกว่า 120 บริษัท โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ² หรือการจัดตั้งแผนงานสหประชาชาติเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม หรือ United Nations Environment Programme (UNEP) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิกให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยจัดสรรสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่การมีชีวิตที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะสำหรับประเทศในเอเชียและแปซิฟิก³ เป็นต้น

¹ <http://std.or.th/blog/?p=12565> (วันสืบค้น : มิถุนายน 2556)

² <http://www.greenworld.or.th/library/environment-vocabulary?letter=e> (วันสืบค้น : มิถุนายน 2556)

³ <http://sites.google.com/site/worldorganization/oo> (วันสืบค้น : มิถุนายน 2556)

สำหรับประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการดูแลในภาคธุรกิจได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Institute: CSRI) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของภาคธุรกิจ โดยสถาบันจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมแนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมแก่หน่วยงานในภาคธุรกิจ⁴ สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ริเริ่มให้มีการเปิดเผยข้อมูล แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อให้ภาคธุรกิจได้ตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย บางองค์กรก็เริ่มมีการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility Report) หรือการจัดทำรายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) เป็นต้น รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางมากขึ้นในงบการเงิน รายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) รวมถึงเว็บไซต์ของบริษัท

งานวิจัยของ De Villiers and Van Staden (2012) พบว่า ผู้ถือหุ้นมีปฏิกิริยาเชิงบวกต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและยังต้องการให้หน่วยงานกำกับดูแลกำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว รวมถึงตรวจสอบและเผยแพร่ข้อมูลในรายงานประจำปีและเว็บไซต์ของหน่วยงาน โดยผู้ถือหุ้นให้เหตุผลว่า ต้องการให้กิจการมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2558 สถาบันไทยพัฒน์ได้จัดอันดับธุรกิจด้านการพัฒนาความยั่งยืนครั้งแรกในประเทศไทยจำนวน 100 บริษัท เพื่อรองรับความต้องการนักลงทุนที่ให้น้ำหนักการลงทุนในบริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและ

ธรรมาภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) โดยสถาบันไทยพัฒน์คาดหวังว่า ESG100 จะเป็นตัวช่วยให้นักลงทุนเลือกลงทุนกับบริษัทที่มีการดำเนินงานโดดเด่นด้านผลประกอบการทางการเงิน เติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (<http://www.thaipat.org/> วันสืบค้น: มีนาคม 2558)

ถึงแม้ว่าจะมีองค์กรที่เปิดเผยมข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวยังคงไม่มีข้อบังคับหรือแนวทางที่ชัดเจนจากหน่วยงานกำกับดูแล รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการเปิดเผยข้อมูลบางเรื่อง เช่น ลักษณะธุรกิจของบริษัท ต้นทุนในการเปิดเผยข้อมูล ทักษะความรู้ ความสามารถของพนักงาน ประสบการณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัท และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูล เป็นต้น Lenciu (2012) ให้ความเห็นว่า แม้แต่การรายงานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับประเทศก็มีความแตกต่างกันทั้งในด้านคุณภาพ และปริมาณของการเปิดเผยข้อมูล

ปัญหาของการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมนี้ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและนักวิชาการ มีงานวิจัยที่พยายามศึกษาถึงแนวทางการเปิดเผยข้อมูลของบริษัททั่วโลก (เช่น Sen, Mukherjee and Pattanayak (2011) และ Akbas and Canikli (2014) เป็นต้น) รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว (เช่น Ali and Rizwan (2013) เป็นต้น) เพื่อเป็นการขยายงานวิจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้กว้างขึ้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว โดยจะทำการศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปี

⁴ http://www.csri.or.th/new2012/index.php?option=com_k2&view=itemlist&layout=category&task=category&id=202&Itemid=202 (วันสืบค้น: มิถุนายน 2556)

พ.ศ. 2555 และเก็บรวบรวมข้อมูลแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ซึ่งได้เผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ www.mai.or.th ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้น่าจะเป็นข้อมูลที่ช่วยกระตุ้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้ภาคธุรกิจทั่วไปให้ความสำคัญมากขึ้นกับการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility: CSR) หมายถึง การที่องค์กรทำกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในหรือภายนอกองค์กร โดยคำนึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในองค์กรและในระดับใกล้เคียงด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข โดยสังคมใกล้เคียง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยตรง เช่น ลูกค้า คู่ค้า ผู้ส่งมอบ (Supplier) พนักงานและครอบครัวของพนักงาน ผู้ถือหุ้น นักลงทุน ชุมชนรอบถิ่นที่ตั้งของธุรกิจ เป็นต้น ส่วนสังคมไกล คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยอ้อม เช่น รัฐบาลและหน่วยงานกำกับดูแลของรัฐ สมาคมการค้า กลุ่มวิชาชีพ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ผู้ที่จะมาเป็นลูกค้า หรือพนักงานของธุรกิจในอนาคต (Prospect) ประชาชนทั่วไป ชุมชนนอกถิ่นที่ตั้งของธุรกิจ เป็นต้น

องค์กรที่มี CSR จะทำกิจกรรมเพื่อยุติประโยชน์สุขแก่องค์กร สังคมและสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน⁵ หลักสำคัญของการปฏิบัติด้านแนวทาง CSR อยู่บนหลักพอประมาณที่ธุรกิจต้องไปยึดเป็นตนเอง และขณะเดียวกันก็ต้องไม่เบียดเบียนสังคม โดยคณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน (2551, หน้า 8) ได้แบ่งแนวปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการออกเป็น 8 หัวข้อ ได้แก่

(1) การกำกับดูแลกิจการที่ดี (2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม (3) การเคารพสิทธิและการปฏิบัติตามแรงงานอย่างเป็นธรรม (4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (5) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม (6) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (7) การเผยแพร่วัฒนธรรมจรรยาบรรณความรับผิดชอบต่อสังคม และ (8) การจัดตั้งรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการทำ CSR จะทำให้ธุรกิจได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ธุรกิจ การได้รับความนิยมและความไว้วางใจจากลูกค้า ตลอดจนการมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นทั้งจากมุมมองของพนักงาน ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เป็นต้น

นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหารของบริษัทที่กล่าวถึงในทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานและสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) (Lenciu, 2012) และยังเป็นไปตามทฤษฎีความชอบธรรมทางสังคม (Legitimacy Theory) ที่มีแนวคิดที่ว่าการทำงานขององค์กรภายใต้การคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน และความสำเร็จที่องค์กรคาดหวัง (Branco, Eugénio and Ribeiro, 2008) ธุรกิจควรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากธุรกิจได้รับสิทธิอำนาจในการใช้ทรัพยากรมาจากสังคมในลักษณะที่เป็นใบอนุญาตชั่วคราว ภายใต้เงื่อนไขการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามความต้องการและความคาดหวังของสังคม⁶ การเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้บุคคลภายนอกได้ทราบและเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของสังคม

ปัจจัยหนึ่งที่สามารถมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมคือ คุณลักษณะของบริษัท

⁵ http://thaicsr.blogspot.com/2006/03/blog-post_20.html (วันสืบค้น: มิถุนายน 2556)

⁶ <http://thaicsrcenter.org/?p=148#sthash.N7CYLZbe.dpbs> (วันสืบค้น: มีนาคม 2558)

งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของบริษัทดังกล่าว โดยคุณลักษณะของบริษัทที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

ขนาดของบริษัท: งานวิจัยส่วนใหญ่ทั้งในและต่างประเทศพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับของการเปิดเผยข้อมูล เช่น งานวิจัยของ สิริพันธ์ ศรีมงคลพิทักษ์ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2555) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างขนาดของบริษัทรกับระดับการเปิดเผยข้อมูลพนักงานตามความสมัครใจ หรือ งานวิจัยของ บุรณภพ สมเศรษฐ์ และคณะ (2556) ที่พบเพิ่มเติมว่า ขนาดขององค์กรยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการทำกิจกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการจ้างงานและชุมชนอีกด้วย

นอกจากนี้ งานวิจัยของ Setyorini and Ishak (2012) และ Smith et al. (2007) พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในประเทศอินโดนีเซีย Alarussi et al. (2009) พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและสิ่งแวดล้อมทางอินเทอร์เน็ตของบริษัทในประเทศมาเลเซีย Zadeh and Eskandari (2012) พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงทางการเงินกับขนาดของกิจการในประเทศมาเลเซีย Akrouf and Othman (2013) และ Pahuja (2009) พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทในประเทศแอฟริกาเหนือ และบริษัทในประเทศอินเดีย ตามลำดับ Uyar et al. (2013) และ Alsaed (2006) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างขนาดของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจของบริษัทจดทะเบียนในประเทศตุรกี และบริษัทในประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามลำดับ Bowrin (2015) พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่แบบครบถ้วน

งานวิจัยของ Juhmani (2014) อ้างว่า ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดขององค์กรกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมยังคงไม่ชัดเจน เนื่องจากยังคงมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว เช่น งานวิจัยของ Smith et al. (2007) Barako et al. (2006) และ Roberts (1992) เป็นต้น แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงสนับสนุนว่า องค์กรขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก Lang and Lundholm (2000) ให้ความเห็นว่าขนาดของกิจการเป็นตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับระดับความโปร่งใส กิจการขนาดใหญ่จะมีปัญหาด้านทุนตัวแทน (Agency Cost) น้อยกว่ากิจการขนาดเล็กเนื่องจากต้องการเงินทุนจากภายนอกเป็นจำนวนมากเพื่อนำมาใช้สนับสนุนการลงทุน การเปิดเผยข้อมูลมากขึ้นจะทำให้ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ลดลง ส่งผลให้การลดลงของต้นทุนตัวแทน (Marston and Pole, 2004) นอกจากนี้ องค์กรขนาดใหญ่ยังเปิดเผยข้อมูลมากกว่าเนื่องจากได้รับความสนใจจากสาธารณชนมากกว่า (Alsaed, 2006) มีความซับซ้อนในการดำเนินงานมากกว่า (Cooke, 1989) และต้องการทรัพยากรด้านการเงินจากสถาบันการเงินมากกว่า (Zeng et al., 2012) งานวิจัยนี้จึงได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H1: กิจการขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากิจการขนาดเล็ก

ประเภทอุตสาหกรรม: งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันหรือคล้ายกัน มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลที่คล้ายกันและในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยมีที่จะเปิดเผยถึงกลยุทธ์ของบริษัท ความไม่แน่นอนในอนาคตและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (Zeng et al., 2012) หรือกิจการในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องคำนึงถึงสุขภาพและความปลอดภัย เช่น อาหาร เครื่องดื่ม สารเคมี ปูนซีเมนต์ และเซรามิก เป็นต้น มักจะมีการเปิดเผยข้อมูลด้านชีวนามัย และความปลอดภัย (Rizk, Dixon, and Woodhead, 2008) Pahuja (2009) ให้ความเห็นว่ากิจการในแต่ละอุตสาหกรรมเปิดเผยข้อมูลในระดับที่แตกต่าง

กันเนื่องจากข้อมูลแต่ละประเภทส่งผลต่อกิจการต่างกัน เช่น บางประเภทอาจสร้างผลกระทบในเชิงลบต่อกิจการ บางประเภทส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน บางประเภททำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัท ชุมชนและผู้ลงทุนดีขึ้น หรือบางประเภทจำเป็นต้องเปิดเผยเนื่องจากข้อบังคับทางกฎหมาย เป็นต้น งานวิจัยนี้กำหนดสมมติฐานตามงานวิจัยส่วนใหญ่ แม้ว่าจะมีงานวิจัยบางส่วนที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทอุตสาหกรรมกับระดับการเปิดเผยข้อมูล เช่น งานวิจัยของ Alsaeed (2006) ที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในประเทศซาอุดีอาระเบีย งานวิจัยของ Ismail and Ibrahim (2009) ที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในประเทศจอร์แดน และงานวิจัยของ สิริพันธ์ ศรีมงคลพิทักษ์ และ มณีกา ผดุงสิทธิ์ (2555) ที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร เป็นต้น งานวิจัยนี้ได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H2: บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ

ความสามารถในการทำกำไร: กิจกรรมที่มีกำไรมีแรงจูงใจที่จะแบ่งแยกกิจการให้เห็นเด่นชัดจากกิจการที่มีกำไรต่ำเพื่อดึงดูดเงินทุนที่มีอัตราต้นทุนของเงินลงทุนต่ำที่สุด วิธีการหนึ่งที่กิจการใช้ในการจำแนกดังกล่าวคือ การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ทฤษฎีความชอบธรรมทางสังคมมีสมมติฐานว่า กิจการมีสัญญาณทางด้านสังคม ซึ่งเป็นสัญญาณที่ไม่ได้เขียนออกมาเป็นนโยบายลักษณะอักษรกับสังคมที่กิจการนั้นดำเนินงานอยู่ ถ้ากิจการไม่สามารถทำตามพันธสัญญาได้ก็จะส่งผลกระทบต่อผลกำไรดำเนินงานและความอยู่รอดของกิจการ ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงคาดหวังว่า กิจการที่มีกำไรจะเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมตามความสมัครใจมากกว่ากิจการที่ไม่มีกำไร (Deegan, 2002)

นอกจากนี้ โดยทั่วไปแล้ว ผลตอบแทนของผู้บริหารมักจะอ้างอิงกับผลประกอบการของบริษัท ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีแนวโน้มที่จะพยายามทำให้ราคาหุ้นของบริษัทเพิ่มขึ้นหรือทำให้กำไรทางบัญชีเพิ่มขึ้น (Deegan and Unerman, 2005) จึงมีความเป็นไปได้ว่า การที่กิจการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมมากย่อมจะทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการดีขึ้น เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่าผู้บริหารดำเนินงานโดยคำนึงถึงความต้องการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และในท้ายที่สุดผู้บริหารก็จะได้รับผลตอบแทนมากขึ้น (Banwarie, 2011) นอกจากนี้ Pahuja (2009) ให้ความเห็นว่า ในกรณีที่บริษัทมีผลประกอบการที่ดีอยู่แล้ว ผู้บริหารมักจะมีความสนใจที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าบริษัทมีศักยภาพที่จะบริหารจัดการในเรื่องดังกล่าวได้ ในทางตรงกันข้าม หากบริษัทมีผลประกอบการที่ไม่ดี ผู้บริหารก็มักจะหลีกเลี่ยงที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากยังไม่มั่นใจว่าจะมีเงินทุนในการสนับสนุนกิจกรรมในด้านดังกล่าว จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงคาดว่า บริษัทที่มีผลประกอบการที่ดีมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีผลประกอบการที่ไม่ดี จึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H3: บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรต่ำ

โครงสร้างทุน: เงินทุนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานของกิจการ ดังนั้น ผู้บริหารมักจะต้องการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหนี้ถึงผลการดำเนินงานที่ดีและความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท แนวทางหนึ่งที่จะทำให้เจ้าหนี้พึงพอใจคือการเปิดเผยข้อมูล ดังนั้น บริษัทที่มีโครงสร้างทุนที่ประกอบด้วยหนี้สินในสัดส่วนที่สูงจึงมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีสัดส่วนหนี้สินในโครงสร้างทุนต่ำ (Alsaeed, 2006) นอกจากนี้ระดับของหนี้สินยังเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้บริษัทเพิ่มการทำการกิจกรรมทางด้านสังคมเพื่อให้เป็นไปตามพันธสัญญากับสังคม

ตามทฤษฎีความชอบธรรมทางสังคม รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเพื่อตอบสนองความคาดหวังของเจ้าหนี้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม (Roberts, 1992) Pahuja (2009) ให้ความเห็นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ผลกระทบของการดำเนินงานที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ความเสี่ยง และแนวทางในการป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เป็นต้น ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เจ้าหนี้สามารถคาดการณ์ได้ว่าบริษัทจะสามารถดำเนินงานต่อเนื่องไปได้ในระยะยาวหรือไม่ ดังนั้น บริษัทที่มีความประสงค์จะกู้เงินจึงมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H4: บริษัทที่มีสัดส่วนหนี้สินในโครงสร้างทุนสูงมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีสัดส่วนหนี้สินในโครงสร้างเงินทุนต่ำ

โครงสร้างความเป็นเจ้าของ: กิจกรรมที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่มีลักษณะการถือหุ้นที่กระจายตัวมาก มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีลักษณะการถือหุ้นแบบกระจุกตัว เนื่องจากการถือหุ้นแบบกระจายตัวนั้น แม้ว่าจะเป็นกรกระจายความเสี่ยง แต่ก็อาจทำให้ผู้ถือหุ้นแต่ละรายมีความกระจัดกระจาย และไม่ให้ความสนใจโดยตรงกับกิจการนั้น ๆ ดังนั้น สังคมจึงมีความต้องการตรวจสอบกิจการที่มีผู้ถือหุ้นในลักษณะกระจายตัวมากขึ้น (Eng and Mak, 2003) แนวทางนี้ยังในการลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลระหว่างบริษัทและสาธารณชนคือการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ และการเปิดเผยข้อมูลของกิจการยังลดต้นทุนในการตรวจสอบอีกด้วย ผู้บริหารของกิจการที่มีลักษณะความเป็นเจ้าของแบบกระจายตัวจะมีแรงจูงใจที่จะเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้ถือหุ้นตรวจสอบพฤติกรรมของผู้บริหาร นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลยังช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร เป็นการดึงดูดผู้ลงทุนอีกทางหนึ่งด้วย Malone et al. (1993) คาดว่าบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินมากขึ้นเมื่อผู้ถือหุ้น

มีจำนวนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Patel et al. and Prencipe (2007) ที่พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการกระจายตัวของความเป็นเจ้าของและระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐาน ดังนี้

H5: บริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบการกระจายตัวมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัว

อายุของกิจการ: งานวิจัยจำนวนหนึ่งคาดการณ์ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างอายุการดำเนินงานของกิจการกับระดับการเปิดเผยข้อมูล (เช่น Anusuh-Ansah and Yeoh (2005) อธิบายว่าอายุของกิจการมีอิทธิพลต่อขอบเขตการเปิดเผยข้อมูลเนื่องจากปัจจัย 3 ปัจจัยคือ (1) กิจการที่เพิ่งเปิดดำเนินการจะได้รับผลกระทบเชิงลบต่อการแข่งขันมากกว่า การเปิดเผยข้อมูลบางรายการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ค่าใช้จ่ายลงทุน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น (2) ค่าใช้จ่ายในการรวบรวมข้อมูล ประมวลผล และสื่อสารข้อมูล จะเป็นภาระสำหรับกิจการที่เพิ่งเปิดดำเนินการมากกว่ากิจการที่มีอายุการดำเนินงานยาวนาน และ (3) กิจการที่เพิ่งเปิดดำเนินการไม่นานยังไม่มีข้อมูลสำหรับเปิดเผยสู่สาธารณะมากนัก ส่วนกิจการที่มีอายุการดำเนินงานยาวนานสามารถใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ได้ว่า ควรจะเปิดเผยข้อมูลในลักษณะนี้จะส่งผลดีต่อกิจการและสร้างความเชื่อถือจากผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ กิจการที่เปิดดำเนินการมานานอาจมีการพัฒนาแนวปฏิบัติในการรายงานทางการเงินและมีความต้องการเผยแพร่ชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของบริษัทออกสู่ตลาดมากกว่ากิจการที่เพิ่งเปิดดำเนินการ แม้ว่าจะมีงานวิจัยส่วนหนึ่งที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับระดับการเปิดเผยข้อมูล (เช่น Alsaeed (2006) เป็นต้น) ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานตามงานวิจัยส่วนใหญ่ที่พบว่ามีความสัมพันธ์ดังกล่าว (เช่น Hossain and Hammami (2009) เป็นต้น) ดังนี้

H6: บริษัทที่มีอายุการดำเนินงานยาวนานมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีอายุของการดำเนินงานสั้นกว่า

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัวแปรควบคุม เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูล และงานวิจัยส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้สำนักงานสอบบัญชี Big 4⁷ เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ Wallace et al. (1994) ให้ความเห็นว่า การที่สำนักงานสอบบัญชี Big 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลอาจเนื่องมาจาก Big 4 เป็นบริษัทข้ามชาติ และให้บริการที่นอกเหนือไปจากการสอบบัญชีด้วย จึงมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญค่อนข้างมาก นอกจากนี้ สำนักงานสอบบัญชี Big 4 ให้ความสำคัญกับชื่อเสียง จึงต้องการให้ลูกค้ามีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้น (Alsaed, 2006) ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัวแปรควบคุม และคาดว่า บริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัทกับระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยประชากรเป้าหมายในการศึกษาคือ บริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งมีทั้งหมด 81 บริษัท โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งเดียว รายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของปี พ.ศ. 2555 และเนื่องจากการจัดประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีเพียงประเภทเดียว คือ อุตสาหกรรมธุรกิจ

ขนาดกลาง ผู้วิจัยจึงได้จัดกลุ่มประเภทอุตสาหกรรมให้อ้างอิงตามบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ประเทศไทย โดยแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย ความหมายของตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} D\text{-SCORE} = & \beta_0 + \beta_1(\text{SIZE}) + \beta_2(\text{SECTOR}) \\ & + \beta_3(\text{PROFIT}) + \beta_4(\text{LEV}) \\ & + \beta_5(\text{OWN}) + \beta_6(\text{AGE}) \\ & + \beta_7(\text{AUDIT}) + \epsilon \end{aligned}$$

โดยที่

SIZE = ขนาดของบริษัท วัดค่าโดยใช้ค่าลอการิทึมของยอดขายรวม

SECTOR = ประเภทอุตสาหกรรม มีค่าเท่ากับ 1 ถ้าเป็นบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภคและอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ และเท่ากับ 0 ถ้าอยู่ในอุตสาหกรรมอื่น

PROFIT = ความสามารถในการทำกำไร วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

LEV = โครงสร้างทุน วัดค่าจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

OWN = โครงสร้างความเป็นเจ้าของ วัดค่าจากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายแรกของจำนวนหุ้นที่ออกและชำระแล้ว

AGE = อายุของกิจการ วัดค่าจากจำนวนวันนับตั้งแต่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555

AUDIT = ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี มีค่าเท่ากับ 1 ถ้าตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) และเท่ากับ 0 ถ้าตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีอื่น

⁷ สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ประกอบด้วย บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอพีแอส จำกัด บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด และบริษัท ดีลอยท์ทู่ช ไร้มัสสุ ไชยศ สอบบัญชี จำกัด

สำหรับตัวแปรตาม ระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (D-SCORE) นั้น ผู้วิจัยใช้กระดาษทำการเพื่อเก็บข้อมูลดังกล่าวโดยอ้างอิงจากงานวิจัยของ Murcia and Santos (2012) และสุนีย์ วัฒนะ (2556) โดยปรับเลือกรายการที่เหมาะสมและครอบคลุมทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้รายละเอียดของตัวชี้วัดลักษณะการเปิดเผยข้อมูล 9 ลักษณะ รวมทั้งสิ้น 44 ข้อ ดังนี้

ด้านสังคม

- 1) การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม (จำนวน 11 ข้อ)

ด้านสิ่งแวดล้อม

- 2) การเปิดเผยนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (จำนวน 5 ข้อ)
- 3) การเปิดเผยการจัดการและการตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม (จำนวน 3 ข้อ)
- 4) การเปิดเผยผลกระทบของผลิตภัณฑ์และบริการต่อสิ่งแวดล้อม (จำนวน 7 ข้อ)
- 5) การเปิดเผยข้อมูลด้านพลังงาน (จำนวน 3 ข้อ)
- 6) การเปิดเผยข้อมูลด้านการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (จำนวน 6 ข้อ)
- 7) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม (จำนวน 2 ข้อ)
- 8) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต (Carbon Credits) (จำนวน 4 ข้อ)
- 9) การเปิดเผยข้อมูลอื่นๆ ด้านสิ่งแวดล้อม (จำนวน 3 ข้อ)

ผู้วิจัยสอบทานการเปิดเผยข้อมูลในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 81 บริษัท และจะให้คะแนน 1 คะแนนสำหรับแต่ละรายการข้างต้นที่บริษัทเปิดเผยข้อมูล โดยคะแนนการเปิดเผยข้อมูลสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับเท่ากับ 44 คะแนน ระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (D-SCORE) คำนวณโดยการหารคะแนนที่ได้แต่ละบริษัทได้รับจริงด้วยคะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในแต่ละรายการ จะเห็นว่าโดยรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังคงมีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (จำนวน 30 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 37) มีระดับการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในช่วงคะแนนร้อยละ 1-20 และไม่มีบริษัทใดเลยที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในช่วงคะแนนร้อยละ 51-100 โดยรายการที่มีการเปิดเผยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลด้านความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน (จำนวน 51 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 63) การเปิดเผยข้อมูลข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของสินค้าและบริการ (จำนวน 44 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 54) และการเปิดเผยนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม (จำนวน 43 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 53) ทั้งนี้ มีรายการที่ไม่มีบริษัทใดเปิดเผยเลยจำนวน 9 รายการ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนบริษัทจำแนกตามรายการที่เปิดเผยข้อมูล

รายการ	จำนวนบริษัท ที่เปิดเผยข้อมูล	ร้อยละ
1. การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม		
1.1 ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อสังคม		
- รายงานมูลค่าเพิ่ม (Value Added Statement)	36	2.47
- การกระจายคุณค่าสู่สังคม	44	44.44
- การลงทุนเพื่อสังคม	4	17.28
- ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม	5	6.17
1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการ		
- ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยของสินค้าและบริการ	44	54.32
- การร้องเรียนเกี่ยวกับสินค้าและบริการ	36	44.44
1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน		
- ความพึงพอใจของพนักงาน	5	6.17
- คนกลุ่มน้อยในสถานที่ทำงาน	32	39.51
- ความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน	51	62.96
- อุบัติเหตุในสถานที่ทำงาน	10	12.35
- ความสัมพันธ์กับสภาพแรงงาน	4	4.94
2. การเปิดเผยนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม		
2.1 นโยบายสิ่งแวดล้อม	43	53.09
2.2 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม	14	17.28
2.3 การปฏิบัติตามใบอนุญาต กฎหมาย หรือ ข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม	39	48.15
2.4 ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม	7	8.64
2.5 รางวัลด้านสิ่งแวดล้อม	1	1.23
3. การเปิดเผยการจัดการและการตรวจสอบสิ่งแวดล้อม		
3.1 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	39	48.15
3.2 มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)	18	22.22
3.3 การตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม	21	25.93
4. การเปิดเผยผลกระทบของผลิตภัณฑ์และบริการต่อสิ่งแวดล้อม		
4.1 ของเสียจากการกระบวนการผลิต	22	27.16
4.2 บรรจุภัณฑ์	3	3.70
4.3 การนำกลับมาใช้ใหม่	12	14.81
4.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	9	11.11

ตารางที่ 1 จำนวนบริษัทจำแนกตามรายการที่เปิดเผยข้อมูล (ต่อ)

รายการ	จำนวนบริษัท ที่เปิดเผยข้อมูล	ร้อยละ
4. การเปิดเผยผลกระทบของผลิตภัณฑ์และบริการต่อสิ่งแวดล้อม (ต่อ)		
4.5 การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ	8	9.88
4.6 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	39	48.15
4.7 การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ	1	1.23
5. การเปิดเผยข้อมูลด้านพลังงาน		
5.1 การอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ	5	6.17
5.2 การนำของเสียมาผลิตเป็นพลังงาน	–	–
5.3 การพัฒนาแหล่งพลังงานใหม่หรือการหาพลังงานทดแทน	1	1.23
6. การเปิดเผยข้อมูลด้านการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม		
6.1 การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	9	11.11
6.2 ค่าใช้จ่ายและต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม	3	3.70
6.3 หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม	–	–
6.4 แนวทางปฏิบัติทางบัญชีสำหรับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม	–	–
6.5 การประกันภัยด้านสิ่งแวดล้อม	–	–
6.6 สินทรัพย์ด้านสิ่งแวดล้อม	–	–
7. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม		
7.1 การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม	1	1.23
7.2 การวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม	1	1.23
8. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต (Carbon Credits)		
8.1 กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanisms, CDM)	–	–
8.2 คาร์บอนเครดิต	–	–
8.3 การปล่อยก๊าซเรือนกระจก	1	1.23
8.4 การซื้อขายคาร์บอนเครดิต (Certified Emission Reductions, CERs)	–	–
9. การเปิดเผยข้อมูลอื่นๆ ด้านสิ่งแวดล้อม		
9.1 การตระหนักถึงความเสี่ยง	1	1.23
9.2 การจัดการป่าไม้	1	1.23
9.3 การตระหนักถึงความหลากหลายทางชีวภาพ	–	–

ตารางที่ 2 และตารางที่ 3 แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนของบริษัทจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมและขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ตามลำดับ

ข้อมูลเบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมยังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยของระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเพียง 6.64 คะแนนเท่านั้น บริษัทกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถในการทำกำไร ซึ่งวัดจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นโดยเฉลี่ย 8.41 เท่า ด้านโครงสร้างทุน ซึ่งวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เงินทุนจากหนี้สินในสัดส่วนที่ไม่มากนัก ด้านโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ซึ่งวัด

จากสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 10 รายรวมของจำนวนหุ้นที่ออกและชำระแล้ว พบว่า มีการกระจุกตัวถือหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นทั่วไปค่อนข้างน้อย โดยมีภาวะหนี้สินคล้อยธุรกิจครบครัน ด้านอายุการดำเนินงาน ซึ่งวัดจากจำนวนวันนับตั้งแต่จดทะเบียนกับกรมพาณิชย์ กิจการดำเนินงานถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555 พบว่าบริษัทกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยประมาณ 9 ปี 10 เดือน ตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่บางแห่งจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วย อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ ร้อยละ 27.16 และเป็นบริษัทที่ตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) ร้อยละ 33.33

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (คะแนน)	6.64	3.91
ขนาดของบริษัท (พันบาท)	1,112,556.69	1,124,361.65
ความสามารถในการทำกำไร (เท่า)	8.41	27.79
โครงสร้างทุน (เท่า)	1.24	1.23
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ (%)	69.81	15.63
อายุของกิจการ (วัน)	6,768	3,835.89

ตารางที่ 3 จำนวนของบริษัทจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมและขนาดของสำนักงานสอบบัญชี

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	22	27.16
อุตสาหกรรมอื่นๆ	59	72.84
ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี		
สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4)	27	33.33
สำนักงานสอบบัญชีอื่น (Non Big 4)	54	66.67

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ไม่ได้แสดงตาราง) พบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ประเภทของอุตสาหกรรม และขนาดขององค์กร และมีตัวแปรอิสระบางตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงตรวจสอบค่าสถิติ Tolerance และค่าการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor, VIF) พบว่า

ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าไม่เข้าใกล้ศูนย์ และค่า VIF มีค่าน้อยกว่า 5 จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ เพื่อทดสอบว่ามีตัวแปรอิสระ ตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูล โดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐาน (beta)	t	Sig.
ค่าคงที่	-12.977		-1.671	0.099
ขนาดของบริษัท	3.002	0.281	2.314	0.023
ประเภทอุตสาหกรรม	2.414	0.277	2.622	0.011
ความสามารถในการทำกำไร	0.009	0.066	0.482	0.632
โครงสร้างทุน	0.212	0.067	0.597	0.553
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ	0.006	0.024	0.211	0.834
อายุของกิจการ	0.000	0.058	0.548	0.585
ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี	0.088	-0.011	-0.101	0.920

Adjusted R Square = 15.4%

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า มีคุณลักษณะของบริษัทเพียง 2 ลักษณะเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ ขนาดของบริษัท และประเภทอุตสาหกรรม จึงยอมรับสมมติฐาน H1 และ H2 อธิบายได้ว่า บริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ Alsaeed (2006) อธิบายเหตุผลว่า เนื่องจากบริษัทขนาดใหญ่มีทรัพยากรที่เพียงพอ สำหรับการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอ

ข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลจะช่วยให้ดึงดูดนักลงทุนให้มาลงทุนในบริษัทมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลที่มีมากขึ้นในบริษัทขนาดใหญ่ทำให้บริษัทขนาดใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มขึ้นเพื่อลดปัญหาดังกล่าว

ผลการทดสอบยังแสดงให้เห็นว่า บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ซึ่งผลที่ได้นี้

ก็สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ด้วยเช่นกัน Rizk, Dixon, and Woodhead (2008) ให้เหตุผลว่า การเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างกันในแต่ละอุตสาหกรรมนั้นเกิดจากกฎระเบียบและข้อบังคับทางกฎหมาย ดังนั้น ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัย เช่น อาหาร เครื่องดื่ม สารเคมี ปูนซีเมนต์ และเซรามิค เป็นต้น จะมีการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชีวอนามัย และความปลอดภัยมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับคุณลักษณะของบริษัทที่ศึกษาอีก 4 ลักษณะและตัวแปรควบคุม ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม นั่นคือความสามารถในการทำกำไร การที่บริษัทมีการใช้เงินทุนจากหนี้สินในสัดส่วนที่สูง ลักษณะการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นจะเป็นแบบกระจายตัวหรือกระจุกตัว และอายุการดำเนินงานของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นไปได้บริษัทส่วนใหญ่ยังคงเปิดเผยข้อมูลที่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานกำกับดูแล ไม่ได้มีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากนัก นอกจากนี้ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีที่เป็น Big 4 ก็ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้บริษัทลูกค้ามีการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด ซึ่ง Asaeed (2006) อธิบายว่า มีความเป็นไปได้ที่ผู้สอบบัญชีอาจต้องการให้บริษัทลูกค้าเปิดเผยข้อมูลเฉพาะในขอบเขตที่กำหนดโดยมาตรฐานการบัญชีเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบริษัท กับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายการของประจำปี (แบบ 56-1) ในปี พ.ศ. 2555 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จำนวน 91 บริษัท ผลการสรุปข้อมูลเบื้องต้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ส่วนใหญ่ยังคงมีการเปิดเผยข้อมูลโดยรวมในระดับต่ำ โดยรายการที่เปิดเผยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน ข้อกำหนดเกี่ยวกับความปลอดภัยของสินค้าและบริการ และนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับรายการที่ไม่มีบริษัทใดเปิดเผยเลยมี 9 รายการ ได้แก่ การนำของเสียมาผลิตเป็นพลังงาน หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม แนวทางปฏิบัติทางบัญชีสำหรับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การระงับภัยด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิทรัพย์สินด้านสิ่งแวดล้อม กลไกการพัฒนาที่สะอาด (Clean Development Mechanisms) คาร์บอนเครดิต การซื้อขายคาร์บอนเครดิต (Certified Emission Reductions) และการตระหนักของหลากหลายทางชีวภาพ

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ทางสถิติสรุปได้ว่า คุณลักษณะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม และ ขนาดของบริษัท นั่นคือบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ อุตสาหกรรมพลังงานและสาธารณูปโภค และ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละอุตสาหกรรมจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับ กฎ ระเบียบ และข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมนั้น ๆ และบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก อาจเนื่องมาจากบริษัทขนาดใหญ่มีทรัพยากรและมีแรงจูงใจในการที่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก สำหรับตัวแปรคุณลักษณะของบริษัทด้านอื่นที่ศึกษา ได้แก่ ความสามารถในการทำกำไร โครงสร้างทุน โครงสร้างความเป็นเจ้าของ และอายุการดำเนินงาน รวมทั้งตัวแปรควบคุม คือ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการวิจัยที่ได้น่าจะทำให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กรได้ตระหนักถึงความสำคัญของ

ปัญหาและการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
หน่วยงานกำกับดูแลสามารถใช้ผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลเพื่อ
ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ
เพื่อให้บริษัทมีแนวทางที่ชัดเจนในการเปิดเผยข้อมูลด้าน
สังคมและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้บริษัท
มีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดอยู่ที่การจัดประเภทอุตสาหกรรม
เนื่องจากการจัดประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีเพียงประเภทเดียว คือ
อุตสาหกรรมธุรกิจขนาดกลาง ผู้วิจัยจึงจัดประเภทกลุ่ม
อุตสาหกรรมใหม่โดยอ้างอิงตามบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ ผู้วิจัยให้
น้ำหนักความสำคัญสำหรับแต่ละรายการเกี่ยวกับสังคมและ
สิ่งแวดล้อมที่เปิดเผยเท่า ๆ กัน โดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัย
เชิงคุณภาพของข้อมูล รวมทั้งในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บ
ข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1)
เท่านั้น ไม่ได้เก็บข้อมูลจากแหล่งอื่น ดังนั้น ผู้ที่สนใจ
อาจขยายการเก็บข้อมูลจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม เช่น รายงาน
ประจำปี หรือเว็บไซต์ เป็นต้น รวมทั้งศึกษาคุณลักษณะ
ของบริษัทด้านอื่นที่อาจมีความสัมพันธ์กับระดับการเปิดเผย
ข้อมูล เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพศ และ
เชื้อชาติของผู้บริหาร Bowrin (2013) หรือลักษณะการ
กำกับดูแลกิจการ (Lenciu, 2012) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
(2557). *หมายเหตุมลพิษ*. ปีที่ 10 ฉบับที่ 20 เดือน
กุมภาพันธ์-มีนาคม.
คณะกรรมการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
ของบริษัทจดทะเบียน สำนักงานคณะกรรมการกำกับ
หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2551). *เข็มทิศธุรกิจ
เพื่อสังคม*. กรุงเทพฯ: ไอคอนพรินต์ติ้ง.

บุรณภพ สมเศรษฐ์ ภิรายุ แสนบุตดา และมนวิภา ผดุงสิทธิ์
(2556). ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดขององค์กร ความ
รับผิดชอบทางสังคมและผลการดำเนินงานด้าน
การสื่อสารวิชาชีพบัญชี, 24, 37-58.
สิรินทร์ ศรีมงคลพิทักษ์ และมนวิภา ผดุงสิทธิ์ (2555). ปัจจัย
ที่ส่งผลต่อการเปิดเผยข้อมูลพนักงานด้านความสมัครใจ.
วารสารวิชาชีพบัญชี, 21, 4-57.
สุนีย์ วัฒนะ. (2556). การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจด้าน
สังคมและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. งานประชุมวิชาการ
บัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2556. คณะ
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Akbas, H. E. and Sanikli, S. (2014). Corporate
Environmental Disclosures in a Developing
Country: An Investigation on Turkish Listed
Companies. *International Journal of Economics
and Finance*, 6 (2), <http://dx.doi.org/10.5539/ijef.v6n2p50>.
Akrouf M. M. and Othman H. B. (2013). A Study of
the Determinants of Corporate Environmental
Disclosure in MENA Emerging Markets. *Journal
of Reviews on Global Economics*, 2, 46-59.
Alarussi, A. S., Hanefah, M. M. and Selamat, M. H.
(2009) Internet Financial and Environmental
Disclosures by Malaysian Companies. *Issues in
Social and Environmental Accounting*, 3 (1),
3-25.
Ali, W. and Rizwan, M. (2013) Factors Influencing
Corporate Social and Environmental Disclosure
(CSED) Practices in the Developing Countries: An
Institutional Theoretical Perspective. *International
Journal of Asian Social Science*, 3 (3), 590-609.

- Alsaeed, K. (2006) The Association between Firm-Specific Characteristics and Disclosure: The Case of Saudi Arabia. *Managerial Auditing Journal*, 21(5), 476–496.
- Banwarie, U. R. (2011) *The Relationship between Ownership Structure and CSR Disclosure*. Unpublished Doctoral Thesis, Erasmus National University, Rotterdam, Netherland.
- Barako, D. G., Hancock, P. and Izan, H. Y. (2006). Relationship between Corporate Governance Attributes and Voluntary Disclosures in Annual Reports: The Kenyan Experience. *Financial Reporting, Regulation and Governance*, 5(1), 1–25.
- Branco, M. C., Eugénio, T. and Ribeiro, J. (2008). Environmental Disclosure in Response to Public Perception of Environmental Threats: The Case of Co-incineration in Portugal. *Journal of Communication Management*, 12(2), 136–151.
- Bowrin, A. R. (2013). Corporate Social and Environmental Reporting in the Caribbean. *Social Responsibility Journal*, 9(2), 259–260.
- Cooke, T. (1989). Voluntary Corporate Disclosure by Swedish Companies. *Accounting and Business Research*, 19(74), 113–126.
- De Villiers, C. and Van Staden, C. (2012). New Zealand Shareholder Attitudes towards Corporate Environmental Disclosure. *Pacific Accounting Review*, 24(2), 186–210.
- Deegan, C. (2002). Introduction: the Legitimizing Effect of Social and Environmental Disclosures – A Theoretical Foundation. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 15(3), 282–311.
- Deegan, C. and Unerman, J. (2005). *Financial Accounting Theory*. London, UK: McGraw-Hill.
- Eng, L. L. and Mak, Y. T. (2003). Corporate Governance and Voluntary Disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy*, 22(4), 325–345.
- Hossain, M. and Hammami, H. (2009). Voluntary Disclosure in the Annual Reports of an Emerging Country: The Case of Qatar. *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, 25(2), 255–265.
- Lenciu, A. I. (2012). Environmental Reporting and Corporate Governance for FTSE 100 Listed Companies. *Annals of Faculty of Economics*, 1(2), 681–687.
- Ismail, K. I. K. and Ibrahim, A. H. (2009). Social and Environmental Disclosure in the Annual Reports of Jordanian Companies. *Issues in Social and Environmental Accounting*, 2(2), 198–210.
- Juhmani, O. (2014). Determinants of Corporate Social and Environmental Disclosure on Websites: the Case of Bahrain. *Universal Journal of Accounting and Finance*, 2(4), 77–87.
- Lang, M. and Lundholm, R. (2000). Voluntary Disclosure and Equity Offerings: Reducing Information Asymmetry or Hying the Stock? *Contemporary Accounting Research*, 17, 623–662.
- Malone, D., Fries, C. and Jones, T. (1993). An Empirical Investigation of the Extent of Corporate Financial Disclosure in the Oil and Gas Industry. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 8(3), 249–273.

- Marston, C. and Polei, A. (2004). Corporate Reporting on the Internet by German companies. *International Journal of Accounting Information Systems*, 5 (3), 285–311.
- Murcia, F. D. and Santos, A. D. (2012). Discretionary-based Disclosure: Evidence from the Brazilian Market. *Brazilian Administration Review*, 9 (1), 88–109.
- Owusu-Ansah, S. and Yeoh, J. (2005). The Effect of Legislation on Corporate Disclosure Practices. *Abacus*, 41 (1), 92–109.
- Pahuja, S. (2009). Relationship between Environmental Disclosures and Corporate Characteristics: A Study of Large Manufacturing Companies in India. *Social Responsibility Journal*, 5 (2), 227–244.
- Patelli, L. and Prencipe, A. (2007). The Relationship between Voluntary Disclosure and Independent Directors in the Presence of a Dominant Shareholder. *European Accounting Review*, 16 (1), 5–33.
- Rizk, R., Dixon, R. and Woodhead, A. (2008). Corporate Social and Environmental Reporting: A Survey of Disclosure Practices in Egypt. *Social Responsibility Journal*, 4 (3), 306–323.
- Roberts, W. (1992). Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure and Application of Stakeholder Theory. *Accounting Organizations and Society*, 17 (2), 595–612.
- Sen, M., Mukherjee, K. and Pattanayak, J. K. (2011). Corporate Environmental Disclosure Practices in India. *Journal of Applied Accounting Research*, 12 (2), 137–156.
- Setyorini, C. T. and Ishak, Z. (2012). Corporate Social and Environmental Disclosure: A Positive Accounting Theory View Point, *International Journal of Business and Social Science*, 2 (9), 152–164.
- Smith, M, Yahya, K. and Amiruddin, A. M. (2007). Environmental Disclosure and Performance Reporting in Malaysia. *Asian Review of Accounting*, 15 (2): 185–199.
- Uyar, A., Kilic, M., Bayraktar, N. (2013). Association between Firm Characteristics and Corporate Voluntary Disclosure: Evidence from Turkish Listed Companies. *Intangible Capital*, 9 (4), 1068–1112.
- Wallace, P. J. O., Naser, K. and Mora, A. (1994). The Relationship between the Comprehensiveness of Corporate Annual Reports and Firm Characteristics in Spain. *Accounting and Business Research*, 25 (97), 41–53.
- Zadeh, F. O. and Eskandari, A. (2012). Firm Size as Company's Characteristic and Level of Risk Disclosure: Review on Theories and Literatures. *International Journal of Business and Social Science*, 3 (17), 9–17.
- Zeng S.X., Xu X.D., Yin H.T. and Tam C.M. (2012). Factors that Drive Chinese Listed Companies in Voluntary Disclosure of Environmental Information. *Journal of Business Ethics*, 109 (3), 309–321.